

Norsk Ornitologisk Forening

Lister Lokallag

Lista, den 26.02.2019

Norges vassdrags- og energidirektorat
Middeltunsgt 29
0301 Oslo

Høringsuttalelse til søknad fra Statkraft Vind Utvikling DA om økt installert effekt og utsatt frist for driftsettelse av Kvinesheia vindkraftverk

Vår høringsuttalelse til endringssøknaden om økt installert effekt fra 60 til 90 MW samt utsatt frist for idriftsettelse til 31.12.2021 for Kvinesheia vindkraftverk med tilhørende infrastruktur bygger på flere forhold:

1. Informasjon fra pressekontakt Geir Fuglseth i Statkraft om endringene i størrelsesforholdet i høyde og sveipeareal mellom de tidligere og de nye vindmøllene som nå er planlagt. I den opprinnelige konsesjonssøknaden var de 26 (27) turbinene planlagt med en installert effekt som tilsvarer ca. 2,3 MW pr turbin og en rotordiameter på 130 m og med en total høyde opp til vingspiss på 127 m. De påtenkte nye 16 turbinene vil ha en installert effekt inntil 6 MW og en rotordiameter på ca. 150 m. Dette medfører at totalhøyden opp til vingspiss vil øke til 187 m. De nye vindmøllene er således planlagt å bli 60 m høyere enn opprinnelig planlagt og med et sveipeareal pr turbin som er nesten tredoblet – fra 6.800 m² til 17.700 m² – altså en kjempestor forskjell. MTA plan som skal redegjøre for endrede virkninger av denne nye utbyggingsløsningen er heller ikke blitt utarbeidet.
2. Det foreligger nye og oppdaterte tall på vindmølledrepte fugler på Smøla.
3. Ny kunnskap om trekkfuglers flyge-mønster, kollisjonsrisiko og manglende unnvikelsesatferd.
4. Nye forskningsresultater angående støypåvirkning fra vindturbiner på orrfugl.
5. NOF, Lister lokallag har godt kjennskap til naturmangfold og landskap i Kvinesheia vindkraftverk's plan- og influensområde. Det er påvist et betydelig høsttrekk av rovfugler av flere arter gjennom området. Flere sårbare, stasjonære fuglearter har også tilhold i dette området hele året, for eksempel kongeørn, hubro og orrfugl. Storlom og andre rødlistede arter hekker i og i tilknytning til planområdet. Til sammen er det registrert 69 forskjellige fuglearter her.

Nedenfor vil vi utdype nærmere hvorfor vi frykter at denne omsøkte oppgraderingen av vindkraftverket vil medføre økende negative faktorer for naturmangfoldet, naturtyper og landskap i området.

Økende kollisjonsrisiko

Det totale sveipearealet etter den opprinnelige planen med 26 vindmøller vil utgjøre 177 daa. Sveipearealet for en av disse nye planlagte monster-vindmøllene utgjør 17.700 m² (17,7 daa). Dette tilsvarer godt over arealet i 3 standardiserte fotballbaner. Det totale sveipe-området for 16 vindmøller av denne type i Kvinesheia vindkraftområde vil da utgjøre til sammen 283 daa luftrom, tilsvarende arealet av 48 fotballbaner, som det er livsfarlig for fugl å komme inn i. Altså en økning av det totale sveipearealet på 106 daa i forhold til den opprinnelige planen.

I forsøk på å bagatellisere kollisjonsrisikoen som vindmøller utgjør for fugler framsetter ofte utbyggerne og representanter for besluttende myndigheter den påstand/ønsketenkning at kollisjonsrisikoen i mange av de eksisterende vindkraftverk har vist seg å være lav. Dette skyldes nok helst manglende kunnskap som følge at det ikke foretas målrettede og systematiske undersøkelser av vindmølledrepte fugl i de fleste eksisterende vindmølleanlegg i drift - unntatt på Smøla. Systematiske undersøkelser, med sporhund, i Smøla vindkraftverk avdekker imidlertid store negative konsekvenser for flere sårbare arter. Oppdaterte antall pr. januar 2019 viser at det hittil er funnet 505 drepte fugl av

42 arter: derav 200 lirype, 93 havørn, til sammen 10 fugl av fem andre rovfuglarter, et stort antall ender og vadere + mange måker og småfugl. Vi antar at flere av disse dårlige erfaringene fra Smøla kan overføres til relevante arter som har tilhold i Kvinesheia vindkraftverk's område året rundt, i hekketida og under trekket – f.eks. hubro, mange rovfuglarter, storlom, orrfugl og en rekke andre sårbare og rødlistete fuglearter.

For en del fuglearter, f.eks. rype, og orrfugl som har samme flygemønster, anføres ofte at de normalt flyr under sveipearealet på vindturbinene. Erfaringene viser imidlertid at lirype er den fuglearten som oftest blir drept av Smøla-vindmøllene - hittil 200. Flere av rypene er også drept etter kollisjoner med vindmølletårnene. Dette viser at fuglene ikke alltid flyr eller har en atferd som stemmer med utbyggernes og konsulentenes oppfatning. Trekk- og flygehøyde varierer også ofte med vær- og vindforhold, siktbarhet, dag- og natt-trekk og lignende. En endring i størrelsen på vindturbinene som omsøkt vil etter vår mening utvilsomt medføre betydelig økning i risikoen for kollisjoner.

Vindmølleanlegg har ikke en barriere-effekt for trekkende fugl

Det er også en mye brukt påstand/oppfatning blant utbyggerne og deres konsulenter at vindkraftanlegg har en barriereeffekt for trekkende fugl som medfører at fuglene vil svinge utenom slike vindmølleanlegg. Etterundersøkelser av rovfugltrekket ved Lista Vindkraftverk i 2011-2013 ble utført i regi av konsulentfirmaet NaturRestaurering. Feltobservasjoner ble gjort av ornitologer fra tre steder i og ved vindkraftområdet. Hovedoppgaven med undersøkelsen var å registrere om de trekkende fuglene la om kursen når de nærmet seg vindmøllene.

I NaturRestaurerings sluttrapport mars 2014 oppsummeres resultatet i avsnittet: «Atferdsobservasjoner gjort av feltobservatørene». Her anføres det bla.: *«For det første ser det ut til at rovfuglene ikke er i stand til å vurdere vindmøllene som noen fare, eller spesielt hinder når de er innenfor heiområdet. ... De få kollisjoner som er observert er ikke for rovfugl, men tatt i betraktning at det er erfart flere episoder der rovfuglers flukt blir sterkt påvirket nær rotor, er det nærliggende å anta at kollisjonsrisikoen er tilstede.»* I rapportens konklusjon anføres bl.a.: *«Det ser ut til at det generelle trekkmonsteret fortsetter som før. Dette kan vi se ut i fra trekkretning og generelt flygemønster for de rovfuglene som er observert i vindparkområdet»* Og videre: *«..., så ser det ut til at fuglene ikke er i stand til å gjøre noen planlagt unnvikende manøver når de nærmer seg en vindmølle.»*

Etter å ha gjort noen vurderinger omkring trekk tall både ved Lista vindkraftverk og Lista fuglestasjon som ligger ved Lista fyr 10-15 km unna, samt årlige vekslinger i antall av trekkende rovfugl og værforhold i områdene skriver NaturRestaurering likevel – merkelig nok: *«Med det tallmaterialet vi har, kan vi derfor konkludere med at vindparken ser ut til å ha en barrierevirkning i den forstand at rovfugler i noe grad unngår å trekke gjennom dette heiområdet»*. Dette til tross for at de ovenfor i rapporten, som nevnt, bl.a. har skrevet at: *«Det ser ut til at det generelle trekkmonsteret fortsetter som før»*. Og dette til tross for at feltobservatørene ikke registrerte noen unnvikelsesatferd/barrierevirkning i flygemønsteret av trekkende fugl, hverken rovfugl eller andre arter. Fuglene svingte ikke utenom når de nærmet seg vindmølleområdet, men fortsatte på strak kurs inn i mellom de roterende vindturbinene.

Det må i den forbindelse nevnes at Norsk Ornitologisk Forening som drifter Lista Fuglestasjon har tilbakevist NaturRestaurering sin barrierevirknings-konklusjon i brev av 05.11.2015 til NaturRestaurering, Fred Olsen Renewables, NVE og Fylkesmannen i Vest-Agder. Etter en grundig gjennomgang og forklaring av trekk tallene både ved Lista Fuglestasjon og i tilknytning til Lista vindkraftområde skriver generalsekretær Kjetil Aa. Solbakken i NOF bl.a.: ***«...og bruk av data fra Artsobservasjoner som referanse for trekket ved Lista fyr har gitt datasett for sammenlikning som neppe er representative. Konklusjonen om at anlegget har barriere-effekt er derfor tatt på mangelfulle og/eller misvisende data, og er etter vårt syn feil.»***

Vi mener at ovenstående beskrevne forhold underbygger vår påstand om at en endring av Kvinesheia vindkraftverk til betydelig høyere type vindmøller med et betydelig større samlet sveipeareal i forhold til opprinnelig planlagt vil forsterke og øke kollisjonsrisikoen både for trekkende, næringsstreifende og stasjonære fugler i betydelig grad i forhold til opprinnelige planer og gitte konsesjon.

Turbinstøy påvirker orrfuglbestanden negativt

Som nevnt ovenfor utgjør liryte det største antallet vindmølledrepte fugl på Smøla. Det skyldes bl.a. at hønsefugl har et relativt dårlig syn og dårlig manøvreringsevne og er derfor spesielt utsatt for kollisjoner. Kollisjoner med vindmøller er imidlertid ikke ryer og orrfugls eneste problem. Professor Olav Hjeljord ved Universitetet for miljø og biovitenskap har beskrevet interessante undersøkelser:

I Alpene er det påvist at vindturbiner forstyrrer hønsefuglenes kommunikasjon i leikperioden. I et studieområde i Østerrike forsvant orrfugl fra spillplassene i en radius av 1-2 km omkring vindturbiner. Hønene forsvant først. Det ble antatt at lyden fra turbinene ødela kommunikasjonen mellom fuglene på leiken. Det er lite kunnskap om effekten på hønsefugl av skyggekast, lys og øket ferdsel i et vindkraftområde. Men det kan i den forbindelse nevnes at et vindkraftverk i Pyreneene er stoppet etter at storfugl i andre kritisk truede bestander i dette området forsvant etter anlegg av vindkraftverk.

Ofte framsettes innvendinger om at et vindkraftverk ikke vil ha innvirkning på bestanden i en større region. Men den påstanden er nok for enkel skriver professor Hjeljord. Særlig i vintertiden fører ryer og orrfugl en omflakkende tilværelse. Flokker av fugl trekker fra ett område til et annet ut fra snøforhold og mattilgang. De vil da være særlig utsatt for å kollidere med vindmøllene. Samtidig er både rype og orrfugl som hekkefugler fordelt i såkalte «kilde» og «synk» populasjoner. For å bestå med en livskraftig bestand er «synk-populasjonene» avhengig av tilførsel av fugl fra «kilde-populasjoner» som gjennomgående produserer et overskudd av fugl. Vindkraftverk som er plassert i heier med «kilde-populasjon» kan derfor gi negative effekter for bestanden i en hel region.

Vår registrering av fugleliv i Kvinesheia vår og høst 2009 viste at Storheiområdet er et meget viktig og leveområde for orrfugl og kan karakteriseres som en «kilde-populasjon». Høsten 2009 ble arten loggført i åtte av observasjonsdagene med tilsammen 64 fugl. Den noenlunde stasjonære bestanden på Storheia ble vurdert til å være på minst 20-25 fugl. Det er også påvist en orrfugl-leik på selve Storheiplataet hvor det, ifølge de nye planene, skal plasseres to vindturbiner. I tillegg kjenner vi til en stor og viktig spillplass i Solheia helt sør i planområdet. Her er det også planlagt en vindturbin midt i leikområdet. Også på en spillplass for orrfugl som finnes i Høyskoheia sørvest i planområdet skal det plasseres en vindturbin.

De planlagte nye vindmøllene vil få en dobling av turbinstørrelsen (opptil 6 MW) og økende turbinstøy i tillegg til den økende kollisjonsfaren på grunn av nesten tredobling av sveipearealet pr. turbin. Dette vil, som beskrevet ovenfor, utvilsomt forsterke de negative belastninger på orrfuglbestanden i Kvinesheiområdet.

Hubro

Hubro er utpekt av DN/Miljødirektoratet som norsk ansvarsart og er oppført på rødlista med status *Sterkt truet (EN)*. Det finnes en hekkeplass helt inntil planområdet som har produsert godt med unger. Et hubropar stiller krav til store og egnede leveområder for å finne nok mat til seg og sine unger. Dette hubroparets jaktområder omfatter utvilsomt planområdet som har god tilgang på byttedyr og fuglevilt. Telemetristudier viser at hubro i næringssøk kan jakte helt opptil 20 km fra hekkeplassen. Hubroparet og dets ungfugler vil være meget utsatt for kollisjon med disse nye monstermøllene som vil få et samlet sveipeareal i vindkraftverkets luftrom på hele 283 daa – en økning på 106 daa i forhold til de opprinnelige planer! I tillegg vil de betydelige naturinngrep, habitatforringelser, forstyrrelser samt trolig stor nedgang i byttedyr i området, medføre store og økende negative virkninger for hubroparet dersom vindkraftområdet får utvidet konsesjonen som omsøkt.

Hjortetråkk

Det er nylig dokumentert en viktig nord-sør gående viltsti (med flere sidegreiner) for hjort i Kvinesheia. Dette hjortetråkket, som også passerer Storheiplataet, går midt gjennom hele planområdet for vindkraft. Erfaringer fra Lista viser flere tilfeller på hjortevilt som har ødelagt seg i røyser av sprengstein, bl.a. har to elger omkommet etter fall fra veiskjæringer i fjellet i tidligere dyretråkk.

Miljø-, transport- og anleggsplan (MTA-plan)

En detaljplan skal vurdere virkningene og fungere som et styringsverktøy for anleggsarbeidene. Planen skal beskrive de påtenkte anleggsløsninger for miljøet – f.eks. påvirkning på myr og andre naturtyper - i forbindelse med de store og irreversible terrenginngrep som veier/veiskjæringer, transport og plasseringer av tårntomtene vil medføre. En slik MTA-plan foreligger ikke for den opprinnelige vindkraftplanen og heller ikke for den nye omsøkte, oppjusterte planen. Vi finner det meget uheldig hvis virkningene av løsninger for utbyggingen først skal vurderes etter at utvidet konsesjon er gitt!

Ny konsekvensutredning

Ifølge Forskrift om konsekvensutredning §6 og §26 skal vindkraftprosjekter som endres/utvides med mer enn 10 MW installert effekt, alltid utløse ny konsekvensutredning som skal sendes på høring med påfølgende ny konsekvensbehandling. Vi vil kreve at dette også blir tilfelle i forbindelse med den omsøkte endringen av Kvinesheia vindkraftverk.

Konklusjon

Norsk Ornitologisk Forening, Lister lokallag mener at denne omsøkte endringen med effektøking fra 60 til 90 MW og fra 127 til 187 m høye vindmøller med et nesten tredoblet sveipeareal pr. turbin innebærer at dette må karakteriseres som et nytt vindmølleprosjekt med sterkt økende negative konsekvenser i forhold til opprinnelig plan. Dette gjelder både for naturmangfold, fugle- og dyreliv, støy, terrenginngrep, endring i synbarhet og landskaps-virkning, skyggekastning/ refleksblink m.m. og vi mener virkningene vil utgjøre en klar konflikt i forhold til Naturmangfoldlovens § 4, 5 som omhandler forvaltningsmål for at naturtyper og arter skal finnes i levedyktige bestander i sine naturlige leveområder samt § 9 – føre-var prinsippet.

På bakgrunn av ovenstående begrunnelser vil Norsk Ornitologisk Forening, Lister lokallag anmode NVE om ikke å gi konsesjon for de omsøkte endringer av effekt og størrelse på vindturbinene i Kvinesheia vindkraftverk.

Vi fraråder også at det gis en utsettelse på fristen for idriftsettelse til 31.12.2021.

Hvis NVE likevel velger å gå videre med saken må det utarbeides en ny og oppdatert konsekvensutredning med påfølgende høring i forhold til naturmangfold, naturinngrep, landskap, støy, refleksblink/ skyggekastning m.v. samt MTA-plan.

Med naturvennlig hilsen

Kåre Olsen
NOF, Lister lokallag

Kopi: Miljødirektoratet
Fylkesmannen i Agder, Miljøvernavdelingen
Vest-Agder fylkeskommune
Lyngdal kommune
Kvinesdal kommune
Norsk Ornitologisk Forening

Adresse: Tidsskrift:
Postboks 171 Piplerka
4558 Vanse piplerka@hotmail.com

Email:
NOF-LL@hotmail.com

Kontonr.:
3030.36.47518